

Parheliium 2

2009

Halo Observation Project 2009

Obsah:

Medardské halové představení se opakuje	3
Sraz pozorovatelů halových jevů 2009	6
Statistika hal za 1. pololetí letošního roku	10
Sezóna NLC začíná	11
Výrazné NLC posledních dnů	11
Co bude příště?	14

Úvod:

Po nějaké době se vám do rukou dostává další číslo zpravodaje parhelium. Roman i Patrik nebyli moc úspěšní, chtěli parhelium zrušit (byla by ho věčná škoda) a proto jsem parhelium vzal na starost já, Jiří Kaňovský (JURAJ).

Zavedl jsem opět starou známou barevnou verzi ve formátu pdf. Doufám, že se vám bude moje provedení líbit a přeji vám příjemné chvíle při čtení mého prvního čísla (v tomto roce druhého).

Parhelium je znovu obnovený občasník projektu HOP (Halo Observation Project)

Na úvodním snímku parhelický kruh se 120° parheliem při medardském komplexu

Medardské halové představení se opakuje!

Všichni si jistě pamatujete na medardský komplex halových jevů v Čechách roku 2006. Tehdy byly dva dny po sobě vidět halové jevy, ale ne ledajaké. Po oba dny byl k vidění Wegenerův oblouk!

Mě čekalo něco podobného, akorát se Wegener neopakoval, zato byl vidět odpoledne krásný Parryho oblouk.

Celé pozorování začalo kolem 9: 00 SELČ, kdy jsem na obloze zpozoroval, slabší halo, parhelium a dotykáč. Poté se zatáhlo altocumulovou oblačností a to trvalo až do 10: 35. Někdy v té době jsem vylezl z domu, že se porozhlídnu, jestli nejsou hala. A byly. Malé halo a HDO. Vše slabé. V 10: 40 se stalo něco naprosto nečekaného, na cirech se objevil v oblasti protislunce výrazný parhelický kruh a na něm 120° parhelium, které neustále zjasňovalo. Z té doby také pochází úvodní snímek. Nezjasňovalo jen 120° parhelium, ale i halo a dotykáč. V té chvíli jsem také uviděl protislunce! Trvalo jen pár sekund (možná 1 minutu) a pak zmizelo a znovu se neukázalo. Asi v 10: 45 nastává první vrchol představení, parhelák je kompletní a na něm 4 slunce (parhelia i paranthelia), kompletní malé halo a u něj krásný, úzký dotykáč. V té době byl možná přítomen i Wegenerův oblouk, ale tím si nejsem jistý a ani se to nepotvrdí, protože nemám fotky na skládačku. Tato sestava vydržela až do 11: 00, kdy začaly jevy slábnout a na obloze zůstalo jen malé halo.

Malé halo, parhelium, paranthelium a parhelický kruh

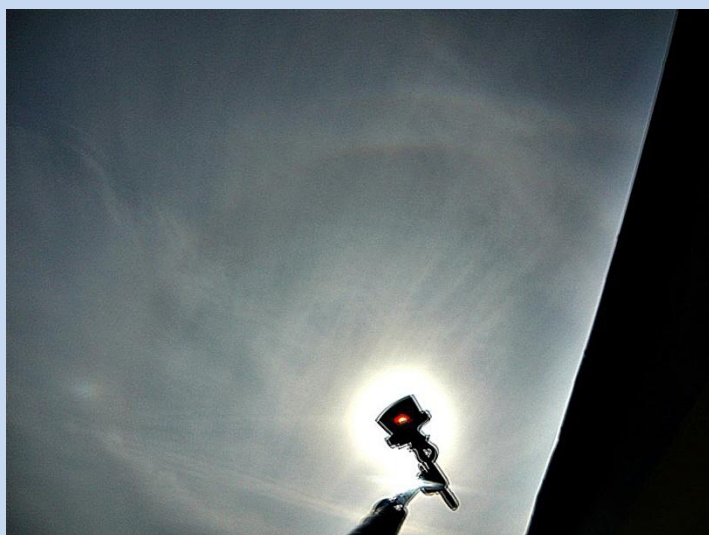
Horní dotykový oblouk malého hala

Kolem 11: 15 jsem znovu vyšel ven a na obloze bylo malé i velké halo, slabý infralaterální oblouk a dolní dotykáč. V 11: 35 se objevuje i fragment cirkumhorizontálního oblouku a irizace na ojedinělém altocumulu a tím dopolední část představení končí. Ještě jsem ale netušil, co přijde o několik hodin později.

Kolem druhé hodiny se na chvíli objevilo malé halo na kousku ciru, ale za chvíli zmizelo. Show se znovu začala rozjíždět kolem 17: 30 SELČ, kdy se na obloze ukázalo nejprve malé halo, k němu se přidalo levé parhelium a slabý dotykový oblouk. Tehdy mi připadlo, že tam je i Parry. V 17: 46 nastává druhý vrchol, objevuje se úzký dotykáč a nad ním stejně jasný a úzký Parryho oblouk, halo zjasňuje, parhelia taktéž, přidává se CZO a slabé kousky oblouku supralaterálního. Poté je na obloze k vidění jen malé halo a pravé parhelium. Večer kolem 19: 00 se objevuje slabý, ale krásně tenký CZO, který je s přestávkami vidět asi čtvrt hodiny. O čtvrt na osm se znovu ukazuje halo a dotykáč a tyto jevy drží až do západu slunce, kdy náhle mizí.

Přídavek:

Na druhý den ráno je vidět krásný dotykový oblouk malého hala ve tvaru písmene „V“. Tím celé Medardské halové představení 2009 končí.

Nahoře vlevo: HDO a Parryho oblouk na složenině 6 fotek

Vpravo nahoře: HDO a CZO

Vlevo dole: krásný HDO druhý den ráno

Sraz pozorovatelů halových jevů 2009

Velhartice u Sušice 30. 4 – 3. 5.

Den první: 30. dubna

Dopoledne jsem si zkontroloval všechny potřebné věci, nasedl do auta a mamka mě odvezla na vlakové nádraží do Hranic na Moravě. Tam jsem nastoupil do rychlíku 624 Vsacan a tím začala tři a třičtvrtě hodiny dlouhá cesta do 298 km vzdálené Prahy. Na nádraží v Praze Vršovicích jsem počkal na Milana, který mě měl odvézt do Velhartic. Ještě před tím jsme ale zastavili na Zličíně a vyzvedli dalšího účastníka setkání, Toma Tržického. Pak už jsme vesele pokračovali dalších asi 120 km do Velhartic, místa našeho srazu. Tam už na nás čekal zbytek party (Štěpánka, Martin, a Matěj), kteří dorazili už v dopoledních hodinách. Po vybalení věcí už nastoupil samotný program. Jako první večere. Rozdělal se oheň a opekli jsme si špekáčky, zatímco se nepozorovaně od východu nasouvala bouřka. Až první viditelný záblesk nás upozornil, že se něco chystá. Jak se bouřka blížila, začalo z její kovadliny lehce pršet a byl vidět i první čárový blesk. Vylezli jsme (já, Martin a Matěj) na louku poblíž chaty a jali se fotit bleskavici (blesky byly moc vysoko) a povedl se i první čárový blesk roku 2009. Po bouřce už došlo na prezentaci fotek toho, co jsme napozorovali od minulého srazu (srpen 2008 Holešov) a pak jsme se rozešli spát. Zatím jsme ani netušili, co se chystá na další den.

Den druhý: 1. května

Na tento den byl naplánován výlet na místní hrad. Ráno byla po včerejší bouřce mlha a tak dobré podmínky pro gloriolu a mlžnou duhu (mlha byla vysoká kolem 0,5 metru). Já jsem se probudil kolem osmi hodin ráno a po snídani se vydal na krátkou obhlídku situace kolem chalupy. Mlha zmizela kolem sedmi a tak kromě slabého heligenscheinu na rose jsem nic neviděl. Kolem desáté jsme vyrazili na hrad Velhartice. Po prohlídce jsme udělali hromadnou fotku pod obranným mostem a šli zpět. Mezi tím nám nad hlavou vznikaly krásné oblaky altocumulus (konkrétně perlicidus). Na oběd byla pórková polévka a kuřecí prsa upravená jako minutka. Přílohou bylo pečivo. Odpoledne nás opustil Tomáš Tržický a zůstalo nás jen pět. Nebylo co dělat a tak jsme vyráběli bubliny (mýdlové) a pozorovali na nich interferenci světla a poté i jejich zánik. Mezitím nám na východě rostly mraky a zanedlouho se ozvalo i hřmění. Já a Matěj jsme šli pozorovat na louku kousek od chalupy. Při návratu na mě volal Martin: "jede se na bouřky!". Kdo by odolal. Tak jsem zažil první skutečný stormchasing, ze kterého v dohlednu zpracuji video a odkaz přidám. Bouřky byly seřazeny v linii (squall line) a za ní byla ještě jedna buňka. Blesků nebylo moc, ale většina byla typu CG- (negativní výboj mrak-zem) a tak se daly krásně fotit a natáčet. Při přechodu bouřky přes naše stanoviště celkem slušně přšelo a chvíli padaly i kroupy do 0,5 cm v průměru. Večer jsme zkoukli pár filmů o počasí a šli spát

Den třetí: 2. května

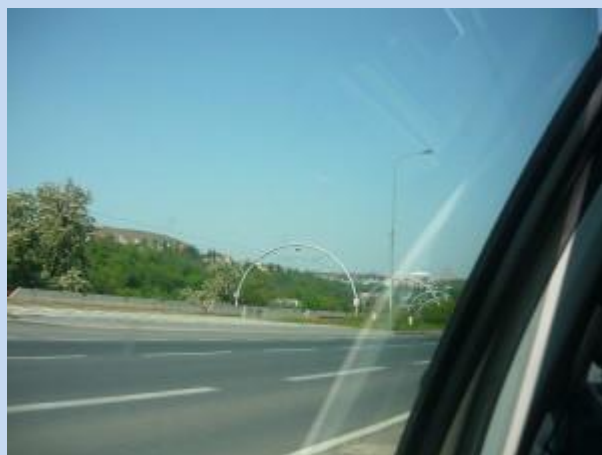
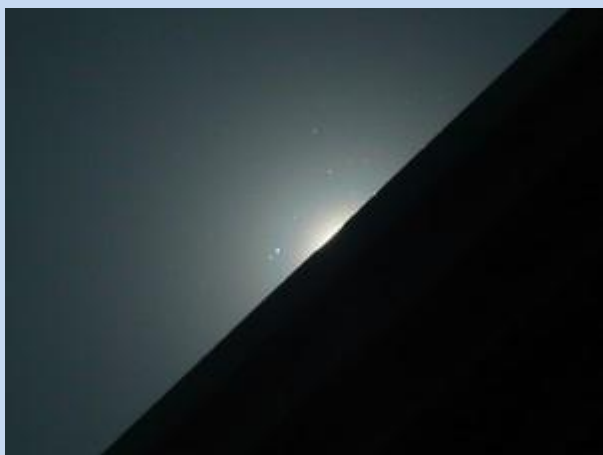
Tento den byl v plánu nejdelší výlet z celé akce. Čekal nás hrad Kašperk a rašeliniště Jezerní slat' a Tříjezerní slat'. Počasí vyšlo na jedničku a tak to byl nezapomenutelný zážitek. Po příjezdu na parkoviště jsme museli jít ještě asi kilometr k hradu. Cestou nás bombardovaly oblaky pylu, které vypouštěly smrky rostoucí všude kolem. Po prohlídce hradu jsme se šli podívat ještě na zříceninu strážního hrádku nedaleko na kopci. Odsud Martin pořídil sérii fotek, které zpracoval do podoby animace. Sešli jsme z kopce a stavili se v restauraci pod hradem na oběd. Od restaurace jsme jeli na zmiňovaná rašeliniště. Jezerní slat' leží u vesnice Horská Kvilda. Toto rašeliniště bylo málo vodnaté a na mnoha místech zde ležel sníh! Tříjezerní slat' u obce Modrava byla o něco vodnatější a taky krásnější. Nebylo zde tolik zima, jako na předchozí slati, ale zato se nesmělo jít mimo chodník, jinak byste se propadli do asi šesti metrů rašelinného bahna, na kterém byly místy i dva metry vody! Nic příjemného. Ale krajina to byla vskutku nádherná. Po příjezdu do Velhartic jsme opekli zbytek špekáčků jako večeri, osvojili jsme si skládání fotek v programu Registax, prohlédli pár fotek, chvíli poklábosili a šli jsme spát.

Den poslední: 3. května

Tento den byl pro všechny dost nabitý, sbalit si věci, uklidit, mezi tím ještě pozorovat pylovou korónu, Štěpánka vařila polévku (rajčatovou) a já jí v tom pomáhal, ohřál se guláš a uvařily těstoviny a mohlo se obědovat. Ještě před obědem odjel Milan, zato přijel manžel od Štěpánky. Po obědě se všichni pustili do umývání nádobí, aby to bylo co nejdříve, provedla se závěrečná kontrola, naházely zavazadla do auta a vyjeli jsme vstříc Praze. Do Prahy jsme dorazili kolem tří hodin po jižní spojnici přes Barrandovský most a zavezli jsme Martina a Matěje na hlavní vlakové nádraží. Protože mi jel vlak z Vršovic až v 16:45, tak mě Štěpánka pozvala na zmrzlinový pohár. Čas uběhl a už jsem si kupoval jízdenku do Hranic. Rozloučili jsme se a já nasedl do vlaku a jel domů Tak pro mě skončila další halopárty, tentokrát v západočeských Velharticích.

Statistika halových jevů za 1. pololetí roku 2009

Statistika zahrnuje halové jevy napozorované v období 1. 1. 2009 až 20. 6. 2009 nad územím České republiky. Hala vznikla pouze na ciru, nebo cirostratu. Halovým jevům na DD se budu věnovat v pozdějších číslech parhelia.

Tabulka zobrazuje počet napozorovaných jednotlivých hal

Celkový počet pozorování je 203. K tomuto číslu přispěla letošní velmi bohatá sezóna diamantových prachů.

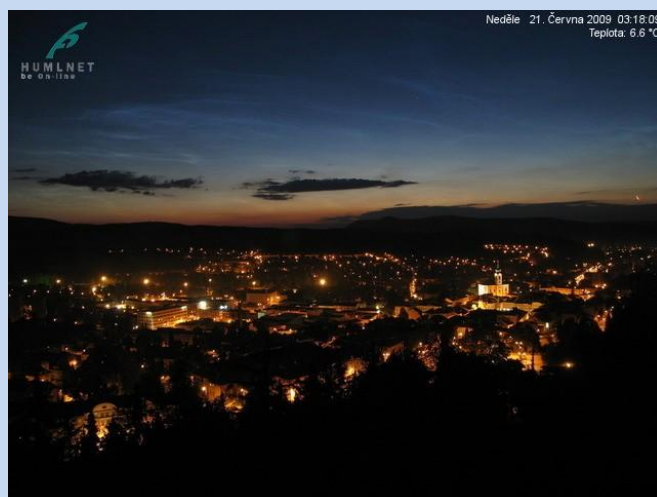
Halový jev	Slunce	Měsíc
Malé halo	88	13
Parhelia	38	4
HDO	41	3
DDO	16	-
CZO	15	-
SLO	5	-
PHC	3	1
Halový sloup	19	2
120P	2	-
ILO	1	-
PARRY	1	-
CHO	2	-
Velké halo	1	-
Pyr. hala	1	-

NLC sezóna začíná

Období letního slunovratu s sebou přineslo úžasné přírodní divadlo, tzv. noční svítící (nebo též stříbřité) oblaky z anglického výrazu Noctilucent clouds (NLC). Jde o zvláštní druh oblačnosti, která se vyskytuje v mezosféře ve výškách kolem 80 km nad zemí. NLC jsou jen viditelnou částí oblačnosti zvané Polární mezosférické oblaky. Lze je pozorovat právě v době letního slunovratu před a po místní půlnoci jako stříbřité, často namodralé závoje připomínající ciry, akorát s jemnější strukturou.

Výrazné NLC posledních dnů

Poslední 2 dny přinesly krásné noční oblaky dosahující ráno 21. června až 40° vysoko! To je u nás úkaz vzácný a nastává velmi zřídka (naposledy v roce 2006). Většinou jsou pozorovatelné do výšky 15 – 20°.

21.06.2009 23:04:04
Teplota: 8,9 °C
Vlhkost: 88 %
Tlak: 1016,1 hPa
Vitr: .7 m/s
Smer: 157 °

Webová kamera sítě Hydromet Sv. Jan u Sedlčan 21. 6. večer

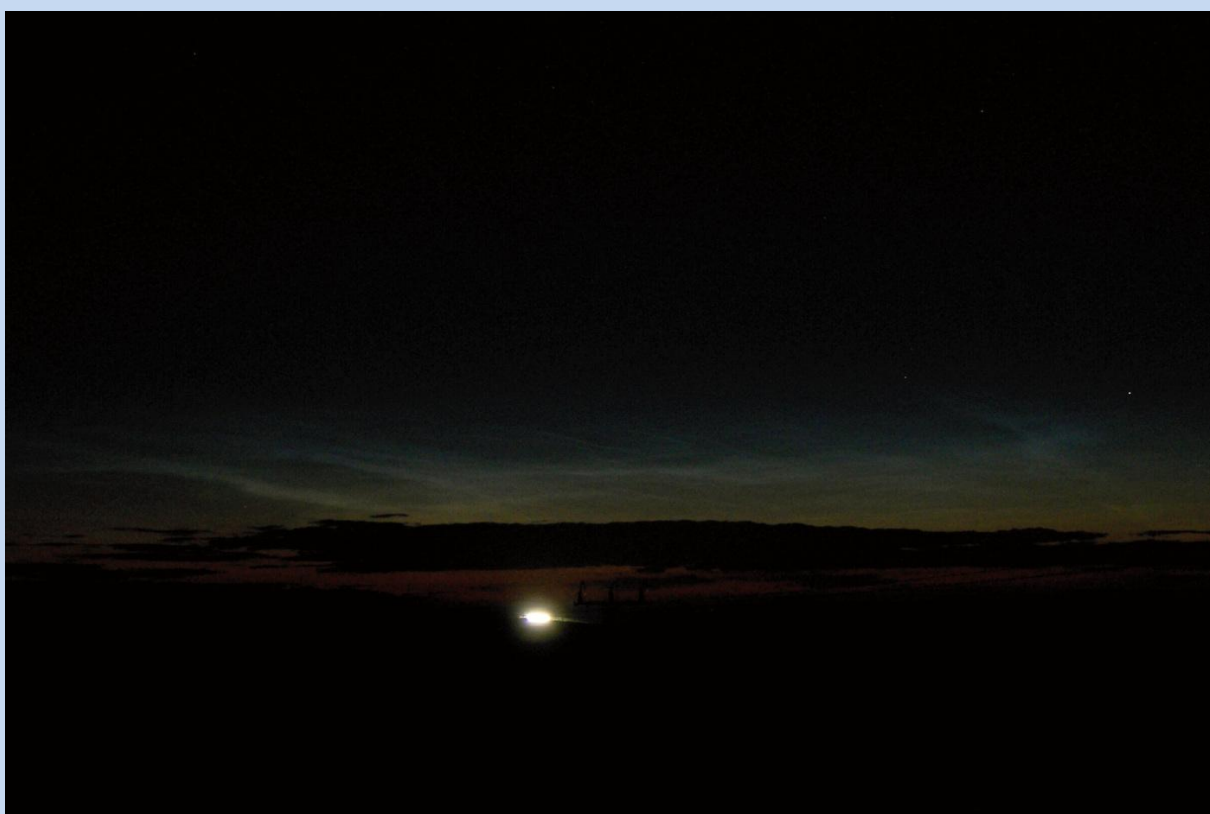

21. 6. 2009 22:32

Jiří Šíp Zábřeh na Moravě 21. 6. večer

Jiří Kaňovský Černotín 21. 6. večer

Martin Hubner Vejvanov, okr. Rokycany 20. 6. večer

Co bude příště?

Příště se podíváme na statistiku halových jevů na DD za uplynulou zimu, shlédneme další snímky NLC ohlédneme se za duhovým týdnem a možná bude i bonus.

Předpokládané vydání dalšího parhelia je konec července 2009.

H O P

ukazy.astro.cz